

ഏകാധിപതിയുടെ ഹേമന്തദിനങ്ങൾ

അടിയന്തരാവസ്ഥാ പ്രഖ്യാപനത്തിന്റെ മൂപ്പതാം വാർഷികത്തിൽ നമ്മൾ കാണുന്ന കൗതുക ദൃശ്യങ്ങൾ: മനകഗാന്ധിയും മകൻ വരുൺ ഫിറോസ്ഗാന്ധിയും ബി.ജെ.പിക്കാരായിരിക്കുന്നു. അടിയന്തരാവസ്ഥക്കാലത്ത് ക്രൂരമായ പൊലീസ് മർദ്ദനം അനുഭവിച്ച പിണറായി വിജയൻ അന്നത്തെ ആഭ്യന്തരമന്ത്രി കരുണാകരൻ നയിക്കുന്ന നാഷണൽ കോൺഗ്രസ് (ഇന്ദിര)യെ ഇടതുമുന്നണിയിലേക്ക് ആനയിക്കുന്നു.

ജൂൺ 12: റായ്ബറേലി നിയോജകമണ്ഡലത്തിൽ ഇന്ദിരാഗാന്ധി ലോക്സഭയിലേക്ക് തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട സാധുവാക്കിക്കൊണ്ടും ആറുവർഷത്തേക്ക് മൽസരിക്കുന്ന അയോഗ്യത കൽപിച്ചുകൊണ്ടും അലഹബാദ് ഹൈക്കോർട്ടിലെ ജസ്റ്റിസ് ജഗ്മോഹൻലാൽ സിൻഹ വിധികൽ

ജൂൺ 18: കോൺഗ്രസ് പാർലമെന്ററി പാർട്ടി ഇന്ദിരാജിയുക്തിയുക്തിയിൽ പരിപൂർണ്ണ വിശ്വാസം രേഖപ്പെടുത്തി. 494ൽ അംഗങ്ങൾ യോഗത്തിൽ പങ്കെടുത്തു. വിമതന്മാരെന്ന് കരുത്തിയ മോഹൻ ധാരിയ, എസ്. ചന്ദ്രശേഖർ, കൃഷ്ണകാന്ത്, ഡി. ലക്ഷ്മികാന്തമ്മ, ഷേർസിംഗ് എന്നിവർ എത്തിയില്ല. ജൂൺ 20: പ്രധാനമന്ത്രിക്ക് പൂർണ്ണ പിന്തുണ പ്രഖ്യാപിച്ചു. ജൂൺ 21: തലസ്ഥാനത്ത് ഗംഭീര റാലി. ലക്ഷക്കണക്കിന് കോൺഗ്രസുകാർ പങ്കെടുത്തു. യു.പി. യുണിറ്റിനുള്ള സംസ്ഥാനങ്ങളിൽനിന്ന് ആളെ എത്തിക്കാൻ ദൽഹി ട്രാൻസ്പോർട്ട് കോർപ്പറേഷൻ ശക്തങ്ങൾ എമ്പാടും ഓടി.

ജൂൺ 23: ഇന്ദിരാഗാന്ധിയുടെ അപ്പീൽ സുപ്രീംകോടതിയുടെ പരിഗണനക്കെത്തി. നിരൂപക സന്ദേ അനുവദിക്കാൻ ജസ്റ്റിസ് എസ്. കൃഷ്ണയ്യർ വിസമ്മതിച്ചു. ഇന്ദിരാഗാന്ധിക്ക് പാർലമെന്ററിൽ ഹാജരാകാം, എല്ലാപ്പീറ്റിൽ പങ്കെടുക്കാനോ വേതനം പറ്റാം കഴിയില്ല.

ജൂൺ 25: പ്രധാനമന്ത്രിയുടെ ഉപദേശപ്രകാരം സുപ്രീംകോടതി രാഷ്ട്രപതി ഫക്രുദ്ദീൻ അഹമ്മദ് ഭരണഘടനയുടെ 352ാം ക്ലോജിന്റെ പ്രകാരം ആഭ്യന്തര അടിയന്തരാവസ്ഥ പ്രഖ്യാപിച്ചു. ജയപ്രകാശ് നാരായണൻ മൊറാർജി ദേശായിയുമടക്കം പ്രമുഖ നേതാക്കൾ ഒന്നടങ്കം ജയിലിലായി.

ജൂൺ 26: പത്രപ്രതിനിധികൾ രാജ്യത്തുനിന്ന് ബഹിഷ്കൃതരായി, പത്രങ്ങൾക്ക് സെൻസർഷിപ്പ് ഏർപ്പെടുത്തി. മൗലികാവകാശങ്ങൾ സംരക്ഷിക്കാൻ ചെയ്തുകൊണ്ട് 359 (1) അനുച്ഛേദം പ്രകാരം രാഷ്ട്രപതി വിളംബരം പുറപ്പെടുവിച്ചു... ജയപ്രകാശ് ഒരു ഹൈക്കോടതി വിധിയും സുപ്രീംകോടതിയുടെ ഇടക്കാല ഉത്തരവുമാണോ അന്തരാവസ്ഥയിലേക്കും ജനാധിപത്യത്തിലേക്കും വഴിതെളിച്ചത്? അലഹബാദ് ഹൈക്കോടതി ഇന്ദിരാഗാന്ധിയെ തെരഞ്ഞെടുപ്പ് ശരിവെച്ചിരുന്നെങ്കിൽ, ജസ്റ്റിസ് കൃഷ്ണയ്യർ നിരൂപാധിക സമരം അനുവദിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ ആഭ്യന്തര അടിയന്തരാവസ്ഥ ഉണ്ടാകുമായിരുന്നില്ല. എഴുപതുകളുടെ മധ്യത്തിലെ കൃഷ്ണയ്യർ രാഷ്ട്രീയ പരിതഃസ്ഥിതിയും അഗാന്ധിയുടെ വ്യക്തിത്വ സവിശേഷതകളും നൽകുന്ന സൂചന മുന്നോട്ടുവരുന്നു.

കുട്ടിക്കാലം മുതൽ ഏകാധിപതിയും ദുഷ്കാര്യക്കാരെയുമായിരുന്നു ഇന്ദിര. ആനന്ദഭവനത്തിലെ അതിസമ്പന്നതക്കും ആർഭാടത്തിനും ആൾത്തരിയെക്കിനുമിടയിൽ ഇന്ദിര ആത്മീയമായി ഒറ്റപ്പെട്ടു. അച്ഛന്റെ ജയിൽവാസം, അമ്മയുടെ രോഗം, അമ്മായിമാരുടെ അവിശ്വാസം, അമ്മയുടെ മരണപര്യന്തം മരുമകളെ വെറുത്തു; ഇന്ദിര ഒരിക്കലും അമ്മായിക്കു മാപ്പുനൽകിയതുമില്ല. ശാന്തിനികേതനിലടക്കം പലയിടത്തും പഠിച്ചെങ്കിലും വിദ്യാഭ്യാസം പൂർത്തിയാക്കിയില്ല, ബിരുദമൊന്നും നേടിയതുമില്ല. യൗവനത്തിൽ, ക്ഷയരോഗത്തിന്റെ സൂചനകൾ അവരിൽ പ്രത്യക്ഷമായി. അതോടെ സ്വഭാവത്തിലെ കാർഷ്യം കൂടുതൽ പ്രകടമായി. കമലയുടെ മരണശേഷം നെഹ്റു പത്മജാ നായിഡുവിനെ വിവാഹംചെയ്താൻ ആലോചിച്ചപ്പോൾ, മകളുടെ അവകാശം ഉപയോഗിച്ച് അത് വീറ്റോ ചെയ്തത് ഇന്ദിരയായിരുന്നു. ജവഹർലാലിന്റെ ഇംഗിതത്തിനും കുടുംബപാരമ്പര്യത്തിനും വിപരീതമായി അന്ത്യമത്സർഗ്ഗമായ ഫിറോസ് ഗാന്ധിയെ വിവാഹം ചെയ്തപ്പോഴും അവരുടെ ഇച്ഛാശക്തി പ്രകടമായി.

ഫിറോസ്ഗാന്ധിയുടെ മദ്യപാന ശീലവും പരസ്പരബന്ധങ്ങളും ദാമ്പത്യം തകർത്തു. ഇന്ദിര നെഹ്റുവിന്റെ പരിചരണമേറ്റെടുത്ത് തീർച്ചപ്പെടുത്തി ഭവനത്തിലേക്ക് താമസമാറ്റി, കുട്ടികളെ ഡുൺ സ്കൂളിലെയച്ചു. വിവാഹമോചനത്തിലൂടെ ഭർത്താവിനു സ്വാതന്ത്ര്യം നൽകാനുള്ള സൗമനസ്യം ഒരിക്കലും അവർ പ്രകടിപ്പിച്ചില്ല. മറിച്ച് രാഷ്ട്രീയത്തിൽ കൂടുതൽ ആണ്ടുമുങ്ങി- യുത്ത് കോൺഗ്രസ് പ്രസിഡൻ്റ്, പ്രവർത്തക സമിതി അംഗം, കോൺഗ്രസ് അധ്യക്ഷ.

രാഷ്ട്രീയ നേതാവെന്ന നിലയിൽ, നെഹ്റുവിന്റെ ദീർഘദൃഷ്ടിയോ, ഹൃദയവിശാലതയോ, സഹിഷ്ണുതയോ ഇന്ദിരക്ക് അന്യവും അപ്രാപ്യവുമായിരുന്നു. പിതാവിനെപ്പോലെ ജനാധിപത്യ വിശ്വാസിയോ യുക്തിവാദിയോ ആയിരുന്നില്ല മകൾ. കുട്ടിക്കാലം മുതൽ ദിവ്യശക്തിയുള്ള ഏലസ്സുകളിലും രൂഢാക്ഷങ്ങളിലും അവർക്ക് വിശ്വാസമായിരുന്നു; ജ്യോതിഷികളുടെയും ധീരന്ദ്ര ബ്രഹ്മചാരിയെപ്പോലുള്ള വ്യാജ സി

ഇന്ദിരാഗാന്ധി

1964ൽ നെഹ്റുവിന്റെ അനന്തരാവകാശിയെ തീരുമാനിച്ചപ്പോൾ, ഇന്ദിരയുടെ പേര് ഗൗരവാവഹമായി പരിഗണിക്കപ്പെട്ടില്ല. മുതിർന്ന നേതാക്കൾ വട്ടമിട്ടിരുന്ന് കൂട്ടത്തിൽ ഏറ്റവും ദുർബലനായ ലാൽബഹദൂർ ശാസ്ത്രിയെ തെരഞ്ഞെടുക്കുകയായിരുന്നു. ഇന്ദിരശാസ്ത്രി ശാസ്ത്രിക്ക് പൂർണ്ണ പിന്തുണ പ്രഖ്യാപിക്കുകയും, മന്ത്രിസഭയിൽ അംഗത്വം സ്വീകരിക്കുകയും ചെയ്തുവെങ്കിലും ഒരിക്കലും തുപ്തയായിരുന്നില്ല. ശാസ്ത്രി-ഇന്ദിര ബന്ധം സാഹാർദ്രപരമായിരുന്നില്ല. നെഹ്റു കുടുംബത്തിന് ദൈവദത്തമായി കൈവന്ന ഭരണാധികാരം തട്ടിയെടുത്ത പിടിച്ചുപറിക്കാരനായി മാത്രമേ ശാസ്ത്രിജിയെ ഇന്ദിര കണക്കാക്കിയിരുന്നു.

1969ലെ രാഷ്ട്രപതി തെരഞ്ഞെടുപ്പും കോൺഗ്രസിലെ പിളർപ്പും ഇന്ദിരാഗാന്ധിയെ ശക്തയാക്കി; ഏകാധിപത്യ പ്രവണത കൂടുതൽ സ്പഷ്ടമായി. പാർട്ടി തീരുമാനപ്രകാരം സഞ്ജീവ റെഡ്ഡിയുടെ നാമനിർദ്ദേശ പ്രതികൃതിക്ക് ഒപ്പിട്ട പ്രധാനമന്ത്രി, വി.വി. ഗിരിയെ രാഷ്ട്രപതി സ്ഥാനത്തേക്ക് സ്വതന്ത്ര സ്ഥാനാർഥിയായി നിറുത്തി. കോൺഗ്രസുകാരോട് മനസാക്ഷി വോട്ടുചെയ്യാൻ ആഹ്വാനം മുഴക്കി. അതോടൊപ്പം നാട്ടുരാജാക്കൻമാർക്കുള്ള പ്രിവിലേജ്സ് നിറുത്തലാക്കി, ബാങ്കുകൾ ദേശസാൽക്കരിച്ചു. തീവ്ര വലതുപക്ഷ കക്ഷികളായ ജനസംഘവും സ്വതന്ത്ര പാർട്ടിയും റെഡ്ഡിയെ പിന്താങ്ങി, കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പാർട്ടികൾ ഗിരിയെയും. തെരഞ്ഞെടുപ്പിൽ ഗിരി വിജയിച്ചു. കോൺഗ്രസ് നെട്ടുകെ പിളർന്നു.

[illegible]

ബാങ്ക് ദേശസാൽക്കരണം അസാധ്യവെന്ന് വിധിച്ചതുമുതൽ ഇന്ദിരാജിക്ക് കോടത്ത് ചതുര്മിയാവുകയായിരുന്നു. കേശവാനന്ദഭാരതികേസോടെ ഏറ്റുമുട്ടൽ രൂക്ഷമായി സർക്കാറിനെതിരെ വിധിയെഴുതിയ മൂന്ന് ജഡ്ജിമാരെ മറികടന്ന് ജസ്റ്റിസ് എ.എൻ.

1973 ഫെബ്രുവരി 12ന് കൽക്കട്ടയിൽ നടത്തിയ പത്രസമ്മേളനത്തിൽ ജയപ്രകാശ് നാരായണൻ പ്രതിപക്ഷ കൂട്ടത്തിന്റെ കാഹളം മുഴക്കുന്നത് വ്യർത്ഥന വിപ്ലവം എന്ന ആശയം ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ജെ.പി. പ്രക്ഷോഭം ആരംഭിച്ചു. ബീഹാറിലെ അബ്ദുൽ ഗഫൂർ മുഖമ്മദ് പ്രക്ഷോഭത്തിൽ ആടിയുലഞ്ഞു. നാത്തിൽ ചിമൻഭായ് പട്ടേലിന്റെ സഭയിൽ നിലപെട്ടു.

1975 ആകുമ്പോഴേക്കും കോൺഗ്രസ്സിലെ മുൻകാല യുവതീർക്കികൾ പ്രവർത്തിച്ചിരുന്ന മന്ത്രിയുടെ അടുത്തുവന്നിരുന്നു. ഇതിനിടയിൽ കോൺഗ്രസ്സിന്റെ പ്രവർത്തനം പരിഹരിക്കുന്നതിനായി കോൺഗ്രസ്സ് പ്രവർത്തനസമിതിയെ രൂപീകരിച്ചു. ഇതിന്റെ അധ്യക്ഷതയ്ക്ക് മുൻകാലയുവതീർക്കികൾ സജ്ജമായിരുന്നു. ഇതിന്റെ അധ്യക്ഷതയ്ക്ക് മുൻകാലയുവതീർക്കികൾ സജ്ജമായിരുന്നു. ഇതിന്റെ അധ്യക്ഷതയ്ക്ക് മുൻകാലയുവതീർക്കികൾ സജ്ജമായിരുന്നു.

അലഹബാദ് ഹൈക്കോടതിവി
ടെ ഇന്ദിരാഗാന്ധി ഒറ്റപ്പെട്ടു. ദേശ
ബന്ധവയെപ്പോലുള്ള കൊട്ടാരം വി
രുടെ സ്തുതിവാചകങ്ങൾ (ഇന്ദി
ഇന്ത്യ) കൊണ്ടും എ.കെ. ആന്റണി
തൽപേരുടെ പിന്തുണക്കമ്പികൾ

ഗണ്ഡർ ഹൈക്കോടതി ഇന്ദിരാഗാന്ധിയുടെ തെരഞ്ഞെടുപ്പ് ശരിവെച്ചിരുന്നെങ്കിൽ, ജസ്റ്റിസ് കൃഷ്ണയ്യർ നിരൂപാധി റേ അനുവദിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ ആദ്യത്തെ അടിയന്തരാവസ്ഥ ഉണ്ടാകുമായിരുന്നോ? എഴുപതുകളുടെ മധ്യത്തിലെ കുഴപ്പം രാഷ്ട്രീയ പരിതഃസ്ഥിതിയും ഇന്ദിരാഗാന്ധിയുടെ വ്യക്തിത്വ സവിശേഷതകളും നൽകുന്ന സൂചന മറിച്ചാണ്.

എത്രനാൾ പിടിച്ചുനിൽക്കാനാകും? വൻ റാലും വൈ.ബി. ചവാനും പ്രമുഖനായാകാൻ ഒരുങ്ങിക്കഴിഞ്ഞു. സർക്കാർ വിമതരും പ്രതിപക്ഷവും രാഷ്ട്രീയ മുറവിളികളുടേതും സർക്കാർ സഹകരിക്കരുതെന്ന് ജെ.പി. പൊന്നെയും പട്ടാളത്തെയും ഉപദേശിക്കു പ്രതിപക്ഷവും പത്രങ്ങളും കോടതി അമേരിക്കൻ ഏജൻറുമാരായ അന്വേഷകരും വർഗീയ സംഘടനകളും അട്ടിമറിക്കാൻ ആയുധമടങ്ങിയ പാവം ഇന്ദിരാ എത്തുമ്പോഴേക്ക് വിശ്വസിക്കും? കൂട്ടിക്കാലം മുതൽ മുഖിച്ച അരക്ഷിതബോധം ആളിക്കാത്ത സഞ്ജയ്ഗാന്ധിയെ ആശ്രയിച്ച് സഞ്ജയ് നിർദ്ദേശിച്ച പരിഹാരം ലളിതമായിരുന്നു. പ്രതിപക്ഷ നേതാക്കളെ ഒന്നടങ്കം തൂറുകിലടയ്ക്കുക, തൂറുകികൾ അടച്ചുപൂട്ടുക, പത്രസ്ഥാപനങ്ങളിലേക്കുള്ള വൈദ്യുതിബന്ധം വിച്ഛേദിക്കുക...

പ്രാചീനമായ കാബിനറ്റ് തീരുമാനമായാണ് പ്രധാനമന്ത്രി അടിയന്തരാവസ്ഥക്ക് ശുപാർശ നൽകിയത്. അന്ന് രാസനായ രാഷ്ട്രപതി ഉടനടി തൂറുകിലാക്കി. ജൂൺ 27ന് രാത്രി 359 (1)ാം അനുച്ഛേദപ്രകാരം മൗലികാവകാശം സസ്പെൻഡ് ചെയ്തു. സമത്വത്തിന് അവകാശം, ജീവനും വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യത്തിനുമുള്ള അവകാശം, അന്യരായ അറസ്റ്റിനും തടങ്കലിനുമെതിരായ അരക്ഷണം എന്നിവയാണ് രാഷ്ട്രപതിയുടെ വിളംബരം വഴി സസ്പെൻഡ് ചെയ്തത്. ജൂൺ 29ന് ആഭ്യന്തര സുരക്ഷാ നിയമം (മിസ) ഓർഡിനൻസ് പുറപ്പെടുവിച്ചു. ജൂലൈ 16ന് കർക്കശ വ്യവസ്ഥകൾ ഉൾക്കൊള്ളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഭേദഗതിചെയ്തു. ഒക്ടോബർ 1975 മുതൽ കർശനമായ വ്യവസ്ഥകൾ വീണ്ടും ഭേദഗതി.

അടിയന്തരാവസ്ഥക്കാലത്ത് ഭരണഘടനയുടെ ഭേദഗതിചെയ്യപ്പെട്ടു. അടിയന്തരാവസ്ഥ പ്രഖ്യാപനത്തെയോ മൗലികാവകാശങ്ങൾ സസ്പെൻഡ് ചെയ്തതെയോ വിജ്ഞാപനത്തെയോ കോടതിയിൽ ചോദ്യം ചെയ്യുന്നത് തടയുന്ന 38ാം ഭേദഗതി, രാഷ്ട്രപതി, ഉപരാഷ്ട്രപതി, പ്രധാനമന്ത്രി എന്നിവരുടെ തെരഞ്ഞെടുപ്പിനെക്കുറിച്ചും കോടതിയെ സമീപിക്കുന്നത് തടയുന്ന 39ാം ഭേദഗതി, 64 നിയമങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളിയ പെട്ടെന്ന് 40ാം ഭേദഗതി, പി.എസ്.സി ചെയർമാന്റെയും അംഗങ്ങളുടെയും ഔദ്യോഗിക കാലാവധി നീട്ടുന്ന 41ാം ഭേദഗതി, ലോക്സഭയ്ക്കു കാലാവധി അഞ്ചിൽനിന്ന് ആറുവർഷം വീണ്ടും വർദ്ധിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും പൗരന്മാരുടെ

മൗലിക ചുമതലകൾ നിഷ്കർഷിച്ചുകൊണ്ടും പീഠികയിൽ 'മതേതര, സോഷ്യലിസ്റ്റ്' എന്നീ നിരൂപാധി പദങ്ങൾ കൂട്ടിച്ചേർത്തുകൊണ്ടുമുള്ള 42ാം ഭേദഗതി.

1975 ഓഗസ്റ്റ് 7ാം തീയതി 39ാം ഭരണഘടനാ ഭേദഗതി ബിൽ ലോക്സഭയിൽ പരിഗണനക്കെത്തിയപ്പോൾ അതിനെ എതിർക്കാൻ മോഹൻധാരിയ മാത്രമേ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. പിറ്റേദിവസം, രാജ്യസഭ ബിൽ ഐക്യകണ്ഠേന പാസാക്കി. ആഗസ്റ്റ് 9ന് 17 സംസ്ഥാന നിയമസഭകൾ അടിയന്തര ഡോംഗോടർണ് ഭരണഘടനാ ഭേദഗതി അംഗീകരിച്ചു. 39ാം ഭേദഗതിയുടെ ബലത്തിൽ ഇന്ദിരാഗാന്ധി തെരഞ്ഞെടുപ്പ് കേസ് ജയിച്ചു. ചീഫ് ജസ്റ്റിസ് എ.എൻ. റേയുടെ നേതൃത്വത്തിലുള്ള അഞ്ചംഗ ബെഞ്ച് 1975 നവംബർ 7ന് ഇന്ദിരാഗാന്ധിയുടെ അപ്പീൽ അനുവദിച്ചു.

മൗലികാവകാശങ്ങൾ സസ്പെൻഡ് ചെയ്യപ്പെട്ട സാഹചര്യത്തിൽ, കരുതൽ തടവുകാർക്ക് ഹൈക്കോടതി മുമ്പാകെ ഹേബിയസ് കോർപ്പസ് ഹർജി നൽകാനാവില്ലെന്ന് 1976 ഏപ്രിൽ 28ന് സുപ്രീംകോടതി വിധിച്ചു. 21ാം അനുച്ഛേദം സസ്പെൻഡ് ചെയ്താൽ പിന്നെ പൗരന്മാർക്ക് ജീവനോ വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യത്തിനോ സംരക്ഷണം ആവശ്യപ്പെടാനാവില്ലെന്ന അറ്റോർണി ജനറലിന്റെ വാദം ചീഫ് ജസ്റ്റിസ് റേയും മൂന്നു സഹന്യായാധിപരും തൊണ്ടതൊടാതെ വിഴുങ്ങി. ജസ്റ്റിസ് എച്ച്.ആർ. ഖന്ന മാത്രം ഭിന്നാഭിപ്രായം രേഖപ്പെടുത്തി. അതോടെ കോടതിയുടെ പരാജയം പൂർണ്ണമായി.

അടിയന്തരാവസ്ഥക്കാലത്ത് തമിഴ്നാട്ടിലെയും ഗുജറാത്തിലെയും പ്രതിപക്ഷ മന്ത്രിസഭകൾ അട്ടിമറിക്കപ്പെട്ടു. ഇരുപതിന പരിപാടിയുമായി സഹകരിച്ചില്ല എന്നാണ് പുറമേക്ക് പറഞ്ഞ കാരണം.

ഇന്ദിരാഗാന്ധിന്റെ സ്ഥാനത്ത് വിദ്യാചരൺ ശുക്ല വാർത്താവിതരണ പ്രക്ഷേപണ മന്ത്രിയായി വന്നു. സെൻസർഷിപ്പ് പൊടിപാറി. 1975 ഡിസംബർ 8ന് പത്രമാരണ ഓർഡിനൻസുകൾ മൂന്നെണ്ണം റദ്ദാക്കി പുറപ്പെടുവിച്ചു. 208 ദിനപത്രങ്ങളും 1434 ആഴ്ചപ്പതിപ്പുകളും അടച്ചുപൂട്ടി. അടച്ചുപൂട്ടാത്തവ മുട്ടിലിഴഞ്ഞു. തെങ്ങോല പ്ലഗുവിനെപ്പറ്റി മുഖപ്രസംഗം എഴുതി. അങ്കമാലിയിൽനിന്ന് കാണാതായ ലില്ലി-ലിസി മാർക്ക് എന്തു സംഭവിച്ചു എന്നന്വേഷിച്ച് മാതൃഭൂമിയും മനോരമയും പേജുകൾ നിറച്ചു.

അടിയന്തരാവസ്ഥയെ പിന്തുണച്ചത് തെറ്റായെന്ന് പിൽക്കാലത്ത് കമ്യൂണിസ്റ്റ് പാർട്ടിക്ക് ബോധ്യപ്പെട്ടു. ഹേബിയസ് കോർപ്പസ് കേസിലെ വിധി ശരിയല്ലെന്ന് ന്യായാധിപൻമാർ പശ്ചാത്തപിച്ചു. അടിയന്തരാവസ്ഥയിലെ അതിക്രമങ്ങളിൽ വൈ.ബി. ചവാനും സ്വരഞ്ജിസിംഗും ബ്രഹ്മ്മനന്ദൻ റെഡ്ഡിയും പോലും പ്രകടിപ്പിച്ചു. യാതൊരു പശ്ചാത്താപവും തോന്നാത്ത ആൾ ഇന്ദിരാഗാന്ധി മാത്രമായിരുന്നു. അവർ ചവാൻ-സ്വരഞ്ജൻ-റെഡ്ഡി ത്രയത്തിനെതിരെ കലാപക്കോടിയുയർത്തി 1978 ജനുവരി 1ന് പാർട്ടി പിളർത്തി. അടിയന്തരാവസ്ഥയിലെ അതിക്രമങ്ങളെക്കുറിച്ച് അന്വേഷണം നടത്തിയ ജസ്റ്റിസ് ജെ.സി. ഷാ കമീഷനുമായി നിസ്സഹകരിച്ചു. തന്നെയും കുടുംബത്തെയും ഇല്ലായ്മചെയ്യാനുള്ള ഗുഡ്വിലോചനയെക്കുറിച്ച് വാതോരാതെ സംസാരിച്ചു.

1980ൽ അധികാരത്തിൽ തിരിച്ചെത്തിയ ശേഷവും സ്വേച്ഛാധിപത്യപരമായ നടപടികൾ ആവർത്തിച്ചു. പ്രതിപക്ഷ നേതാക്കളെ തൂറുകിലടയ്ക്കലും പത്രസെൻസർഷിപ്പും ഉണ്ടായില്ലെന്നു മാത്രം. തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട സർക്കാരുകൾ അട്ടിമറിക്കപ്പെട്ടു. മിനർവാ മിൽസ് കേസിൽ പ്രതികൂല വിധി ഉണ്ടായ സാഹചര്യത്തിൽ കമ്മിറ്റഡ് ജുഡീഷ്യറിക്കു വേണ്ടിയുള്ള മുറവിളിയും ഉണ്ടായി. പ്രസിഡൻഷ്യൽ ഭരണസമ്പ്രദായത്തിന്റെ മേന്മയെക്കുറിച്ചും ചർച്ചകളുണ്ടായി. 1984ൽ സുവർണക്ഷേത്രത്തിലെ സൈനിക നടപടിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് പഞ്ചാബിൽ അടിയന്തരാവസ്ഥ പ്രഖ്യാപിച്ചു, അക്കാലി നേതാക്കളെ തടവിൽ പാർപ്പിച്ചു.

കേന്ദ്രമന്ത്രിസഭാംഗങ്ങൾക്കായാലും സംസ്ഥാന മുഖ്യമന്ത്രിമാർക്കായാലും ഇന്ദിരയാതൊരു വിലയും കൽപിച്ചില്ല. സഞ്ജയ്ഗാന്ധി ജീവിച്ചിരുന്ന കാലമത്രയും ഭരണം നിയന്ത്രിച്ചു. പിന്നീട് രാജീവ് തൽസ്ഥാനം ഏറ്റെടുത്തു. ആർ.കെ. ധവാനും എം.എൽ. ഫോത്തേദാറും ധീരേന്ദ്ര ബ്രഹ്മചാരിയും അവസാനംവരെ മാധ്യത്തിന്റെ ഉപദേശകരായി തുടർന്നു. കുടുംബത്തിനകത്തും തികഞ്ഞ സ്വേച്ഛാധിപതിയായിരുന്നു ഇന്ദിരാഗാന്ധി. രാഷ്ട്രീയത്തിൽ പ്രവേശിക്കാനൊരുങ്ങിയ മേനകാഗാന്ധിയെ നിഷ്കരുണം 1, സഫ്ദർജംഗിൽനിന്ന് പുറത്താക്കിയത് ദുഷ്ടാന്തം.

അടിയന്തരാവസ്ഥ പ്രഖ്യാപനത്തിന്റെ മൂപ്പതാം വാർഷികത്തിൽ നമ്മൾ കാണുന്ന കൗതുക ദൃശ്യങ്ങൾ: മേനകാഗാന്ധിയും മകൻ വരുൺ ഫിറോസ്ഗാന്ധിയും ബി.ജെ.പിക്കാരായിരിക്കുന്നു. അടിയന്തരാവസ്ഥക്കാലത്ത് ക്രൂരമായ പൊലീസ് മർദ്ദനം അനുഭവിച്ച പിണറായി വിജയൻ അന്നത്തെ ആഭ്യന്തരമന്ത്രി കരുണാകരൻ നായിക്കുന്ന നാഷണൽ കോൺഗ്രസ്സ് (ഇന്ദിര)യെ ഇടതുമുന്നണിയിലേക്ക് ആനയിക്കുന്നു.